

Boeken

Gedachtespinsels over liefde en andere zaken

Bespreking van

Mark Kinet (2025). *Psychoanalytische hiphop — Van liefde tot sciencefiction*. Antwerpen: Gompel&Svacina. ISBN 9789463715713, 294 pp., € 29,95

ANNEMARIE CASTEL

De intrigerende titel van het boek *Psychoanalytische hiphop — Van liefde tot sciencefiction* wordt visueel ondersteund door een even opmerkelijke omslag van het boek: een door AI gegenereerd beeld van een hiphopende Freud. Een beeld gemaakt met technologie van deze tijd, wat van meer betekenis lijkt te zijn dan louter speels. Is het mogelijk bedoeld om Freud een moderner jasje te geven?

In de essays die volgen vergelijkt de auteur hiphop met psychoanalyse. Op uiteenlopende wijzen worden ze met elkaar in verband gebracht. Beide domeinen worden gezien als uitdrukkingen van wat zich aan de oppervlakte onttrekt: roerselen uit de onderwereld, die maar gedeeltelijk het daglicht te zien krijgen. De vaak rauwe, ritmische taal van de hiphop fungeert hierbij als een hedendaags equivalent van het onbewuste verwoorden en is een van de mogelijke verbindingen tussen hiphop en psychoanalyse.

De auteur, Mark Kinet, hanteert een opvallend lichte en toegankelijke stijl, met een toegangspas tot een theoretische schatkist. Het boek bestaat uit korte, soms ultrakorte

essays van drie tot vier pagina's waarin associaties, gedachtespinsels en persoonlijke ervaringen zich organisch vermengen met wetenschappelijke theorieën en inzichten. Belangrijke psychoanalytische concepten worden terloops en haast spelenderwijs geïntroduceerd en ontvouwen. Het lijkt welhaast té eenvoudig van opzet, maar elk essay heeft een verdiepend 'laagje'.

Het eerste deel van het boek is gewijd aan het thema liefde, een thema van alle tijden, met tweeëntwintig korte teksten met uiteenlopende manifestaties en modaliteiten van liefde. In 'Hondbewuste liefde' fungeren kleine grappige anekdotes — onder meer over de hond van de auteur zelf — als opstap voor een bespreking van de zeven affectieve systemen volgens Panksepp. Wat Kinet hier doet is opmerkelijk: hij raakt een kernvraag aan om zich er vervolgens van te verwijderen. De lezer voelt haast een dilemma aan zonder dat het geëxpliciteerd wordt. Zo is in de hondbewuste liefde voelbaar dat hij zijn hond, die een neurobiologische basis met de mens deelt, menselijke trekken toedicht. Deelt deze hond dan ook het bestaan van een onbewuste? Een complexe vraag waar Kinet niet verder op ingaat.

Elders wordt het oedipuscomplex belicht, onder de titel 'Een vierkant verlangen'. Hier suggereert Kinet, bijna terloops, een uitbreiding van de klassieke driehoek. Er zouden meer spelers in het liefdesveld kunnen zijn, maar hoe ziet dat er concreet uit? Als een minnares of een intern gerepresenteerde ander? Ook hier kiest de auteur ervoor het niet uit te werken. Het is aan de lezer om dit op te pakken, terwijl Kinet verder mijmert.

Er ontvouwt zich een meervoudige beweging door het gehele boek: we maken een reis door het psychoanalytische veld, door het associatieve landschap in het hoofd van de auteur, en ook door de tijd. Maatschappelijke veranderingen leiden mede tot andere betekenissen rondom kernconcepten. In «De lieve lust» wordt bijvoorbeeld de ontwikkeling van seksualiteit en seksuele opvattingen sinds de seksuele revolutie van de jaren zestig verbonden met Freuds theorie van de infantiele seksualiteit.

De andere delen, achtereenvolgens «Voor de kliniek», «Van het leven» en «Tot sciencefiction», zijn op vergelijkbare wijze opgebouwd. Fragmentatie lijkt hier het organiserende principe: uitleg van het woord «posologie» en fenomenen als «big data» passeren de revue. Toch ontstaat er een bepaalde coherentie door de verbindende kracht van de auteur zelf. Wat in het bijzonder opvalt is de gepersonaliseerde «finishing touch» die de auteur aanbrengt. Dit komt tot uitdrukking in de opgenomen gedichten. Haiku's introduceren de verschillende delen van het boek. Deze poëtische intermezzo's verlenen het boek een ritme en een affectieve structuur. Het draagt bij aan de dynamiek en de toegankelijkheid. Het is alsof de auteur bij ons, de lezer, een snaar wil raken om zorg te dragen voor de rijkdom aan psychoanalytische kennis, dit mede toegankelijk te maken en het verder te verweven in het hedendaagse veld.

Is de auteur geslaagd in deze opzet? Het boek leest vlot en eigentijds terwijl het psychoanalytische kader geen moment uit het oog verloren wordt. De fragmentarische vorm is perfect voor de moderne lezer. Hoewel dit boek zich niet laat samenvatten kan worden gesteld dat het in de veronderstelde opzet is geslaagd.

<https://doi.org/10.5553/PA/259027332026032003012>

Een caleidoscoop van indrukken over lacaniaanse praktijkvoeringen

Bespreking van

Chris Vanderwees (2026). *On the theory and clinic of Lacanian psychoanalysis — Speaking of Lacan*. Abingdon/New York: Routledge. ISBN 9781032347080, 202 pp., € 46,99

JOS DE KROON

Wie zich baseert op de titel van dit boek, verwacht wellicht een systematische uiteenzetting van het denken van Jacques Lacan, aangevuld met klinische casuïstiek. Die verwachting wordt echter niet ingelost. In plaats daarvan presenteert auteur Chris Vanderwees een reeks interviews met psychoanalytici en een filmmaker, aangevuld met twee interviews in de appendices, waaronder één met Sylvia Bataille. Het resultaat is een veelzijdig, soms fragmentarisch, maar levendig portret van de hedendaagse lacaniaanse praktijk.

Het openingsinterview met Christopher Meyer richt zich op de behandeling van verslaving en de rol van dromen. Meyer benadrukt vooral de linguïstische dimensie van droommateriaal en psychotische uitingen. Daarbij beroept hij zich op denkers als Jacques Derrida en Jean-François Lyotard, waarmee hij de nadruk legt op taal, betekenisverschuiving en interpretatie. Dromen worden zo geen symbolische puzzels die opgelost moeten worden, maar narratieve velden waarin het onbewuste zich op meervoudige manieren uitdrukt.